

המקום מחכה

לכולנו השנה, שולחן הסדר יהיה חסר. לצד הטקס המוכר יעמדו מול עינינו מי שלא זוכים להיות בביתם ועם משפחתם בערב זה. כדי לסמל ולציין את היעדרם של החטופים והחטופות מומלץ להשאיר כיסא ריק סביב שולחן הסדר. מנהג זה, של כיסא ריק בסדר, רווח גם בתקופת המאבק למען שחרור יהודי ברית המועצות. על הכיסא הריק אפשר להניח תמונות, טקסטים או שירים. אפשר גם לקרוא, לשיר או לדבר עליהם ולתת למשתתפים ולמשתתפות להנכיח את היעדר ואת התקווה והמחויבות לשובם.

מישל קישקה, מתוך "הגדה ישראלית"

מהפוז הטקסים

הערכה פותחה ע"י צוות מרכז הטקסים במכון הרטמן; הרבה תמר אלעד-אפלבום, ד"ר רני יגר, חגית ברטוב, אדוה הכהן בומנדיל, ד"ר רבקי רוזנר-שלוני

ליל סדר בימי מלחמה ודאגה

ליל הסדר הוא מעין משתה חגיגי שבו אנו מספרים ומספרות את יציאתנו מעבדות לחירות, משעבוד לגאולה. אבל השנה קשה לספר חירות כשהחטופים והחטופות שלנו עדיין בשבי, קשה לחגוג גאולה כשעודנו בצרה ובכאב.

בכל זאת, גם בשנים חשוכות וקשות, העם היהודי המשיך לקיים את ליל הסדר, מתוך שאיפה לחירות ולגאולה. גם השנה נקיים את ליל הסדר ונדגיש את הערבות והאחריות המשותפת שלנו שכולם וכולן יזכו לגאולה ולחירות.

הכנו ארבע הצעות שמשתלבות בליל הסדר המוכר ונותנות תשומת לב מיוחדת לשנה הזו, על הכאב והצער, האמונה והתקווה, שהביאה לכל משפחה.

ניתן לשלב בליל הסדר את כל ארבע ההצעות, לבחור מביניהן או רק לשאוב מהן השראה שבעזרתה תיצרו ליל סדר שיתאים לכם ולכן.

יהי רצון וחג זה המסמל את יציאתנו מאפלה לאורה יביא עמו ישועות ונחמות, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו) ושעד אז נתחזק ברוחנו ובכוחנו.

כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוּ בַּפֶּסַח...

אחת המימרות המפורסמות בהגדה - שהיא אולי הזמנה לתמצת את סיפור ההגדה לשלושה מרכיבים - היא אמירתו של רבן גמליאל:

"כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוּ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבְתוֹ, וְאֵלוּ הֵן: פֶּסַח, מִצֵּה, וּמְרוֹר."

זאת הזדמנות להזמין את משתתפי ומשתתפות הסדר לבחור שלוש מילים שמתמצות עבור כל אחת ואחד מהם את הסיפור של שנה זו, בבחינת - כָּל שְׁלֹא אָמַר. שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוּ בַּפֶּסַח הַזֶּה, לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבְתוֹ/ה הַשָּׁנָה.

בעמוד הבא תמצאו 12 כרטיסים עם מילים שהפכו מרכזיות עבור כלנו. פזרו אותם על שולחן הסדר והזמינו את המשתתפים והמשתתפות לבחור את שלוש המילים שמספרות משהו ממה שעברו השנה (ניתן להחליף את המילים בכאלה המתאימות למשתתפי הסדר שלכם או להוסיף מילה שחסרה לכם)

ניתן להחליף את המילים בכאלה המתאימות למשתתפי הסדר שלכם או להוסיף מילה שחסרה לכם

תודה על השאלה:

תפקידם הראשון של הילדים לביל הסדר הוא לשאול ולשיר - 'מה נשתנה?'. השיר נועד להסב את תשומת הלב לסיפור שאנחנו מספרים מדור לדור. אך השנה השאלה 'מה נשתנה' מצמררת במיוחד. היא מזכירה את כל מה שהשתנה בשנה האחרונה, ואת כל מה שהיינו רוצים שישתנה לטובה בשנה הקרובה.

אחרי 'מה נשתנה' המסורתי, אפשר לשאול ארבע קושיות עכשוויות שיתנו מקום לכל מה שכואב, מצער ואחר, וגם לחוסן ולכוחות הרוח.

בהוצאה החדשה של 'הגדה ישראלית' בעריכת נעם ומישאל ציון, תוכלו למצוא כמה דוגמאות מרגשות לשאלות שנשאלו בקהילות ישראל בזמנים שונים, ובמיוחד כאלה שנשאלו בקיבוצי העוטף בימים אחרים. (עמודים 22-23)

שֶׁבְכָל דּוֹר וָדוֹר - מאיזו 'מצרים' יצאת השנה? איך את/ה מגיע לסדר בשנה זו (פיזית או רגשית)?

לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ - מה היית רוצה לזכור מאירועי השנה הזו?

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה - מה נותן לך כוח עמידה להתמודד עם חודשי המלחמה?

לשנה הבאה בירושלים הבנויה - מה ברצונך לבנות ומה לבך מאחל שייבנה בארץ שלנו?

את החלק הזה ניתן לסיים עם שיר תפילה ישראלי כמו הלואי / על כל אלו / לוייה

יחץ'

אחד מטקסי הפתיחה העתיקים של ליל הסדר הוא ה'יחץ', המנהג לבצוע מצה לשני חלקים, ולהצפין את החלק הגדול לאפיקומן.

בשנה זו אפשר ללוות את חציית המצה בקריאת הפירוש היפה על מנהג 'יחץ', שכתב האדמו"ר מסוכטשוב, רבי שמואל בורנשטיין, בראשית המאה ה-20 וכאילו מדבר לימינו אנו:

הנה אמרו ז"ל [חכמים]:

לחם עוני - שעני הוא חסר ומצפה להשלמה וה' יתברך, שדרכו להשתמש בכלים שבורים, הוא שומע אל אביונים... ועל דרך זה אנו מרמזים בפרוסת המצה - שאנו בעצמנו חסרים... עד שיחננו וישלים את חסרוננו.

שם משמואל, הגדה של פסח סדר ליל פסח

לביל סדר חסר זה שבו כולנו כלים שבורים, נקדיש לחם עוני שבור זה לרפואת כל הכואבים והכואבות, שבורי הגוף והנפש מהמלחמה.

עם חציית המצה נתפלל ונקווה - שמתוך עולמות שבורים נצמח בעדינות בערבות וביחד לעבר הטוב.

ערבות

אמונה

חיבורים

עוטף

שייכות

בית

חטופים

שינוי

ארץ

צה"ל

תקוה

גבורה